

www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/urban-rural-and-regional-development/oecd-regional-outlook-2011_9789264120983-en.

5. Величко В.В. Виявлення і використання конкурентних переваг регіону на основі ефекту мультиплікації / В. В. Величко // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія "Управління". – 2011. – № 3. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_upravl/2011_3/36.pdf.

6. Дегтярьова І. О. Механізм управління конкурентоспроможністю регіону: сутність та місце у системі механізмів управління державою / І. О. Дегтярьова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2011-1/doc/4/06.pdf>.

7. Затонацька Т. Г. Бюджетні інвестиції в реальний

та людський капітал як інструмент впливу на соціально-економічний розвиток країни / Т. Г. Затонацька // Наукові праці НДФІ. – 2008. – № 1 (42). – С. 86.

8. Попель Л. А. Бюджетні інвестиції як складова інвестицій реального сектору економіки / Л. А. Попель // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: "Економічні науки". – 2011. – № 2. Т 2. – С. 205-209.

The problems of region competitiveness and the using of competitive edges at determining of strategic development directions are considered in the article. The special attention is spared to forming of new model of regional socio-economic development, which will allow to respond effectively on economic, social and ecological problems in post-crisis period.

УДК 339.9:332.14

Гринів Л. В., Передерко В. П.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТІВ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ РЕГІОНУ

У статті досліджуються проблеми пошуку ефективного механізму соціально-економічного розвитку галузей регіонів України та використання проектів міжнародної технічної допомоги. Розглянуто та проаналізовано досвід використання проектів в Україні та за кордоном.

Ключові слова: міжнародна технічна допомога, проекти, регіон, соціально-економічний розвиток.

І. Вступ. Процеси інтернаціоналізації та глобалізації господарського життя, відкритий характер економіки України зумовлюють необхідність продовження і поглиблення співпраці галузей та регіонів України з міжнародними структурами.

Світовий досвід, висококваліфіковані консультації та ресурси, що передаються в рамках міжнародної технічної допомоги, сприяють підвищенню рівня компетентності та професіоналізму спеціалістів різних галузей господарювання (зокрема туристичної), прискоренню інтеграції в світові ринки та структурним змінам в економіці.

Прискорений розвиток туристичної індустрії вимагає швидкого становлення туристичної інфраструктури, нарощування соціально-культурного потенціалу, розвитку інженерно-транспортного комплексу. Для цього слід створювати сприятливі умови для створення конкурентоздатного туристичного продукту регіону.

Міжнародна технічна допомога (МТД) сьогодні є важливим інструментом реалізації політики міжнародної інтеграції України, економічного розвитку, забезпечення інтересів держави на зовнішніх ринках. Міжнародна технічна допомога надається Україні практично в усіх галузях народного господарства та суспільного життя.

II. Постановка завдання. Івано-Франківщина має потужний туристичний потенціал, який здатен приваблювати як внутрішніх, зовнішніх, так і іноземних туристів. Саме туристична галузь має всі передумови стати стратегічною галуззю краю. Однак для ефективного її розвитку і використання, створення потужного туристичного господарства необхідно залучати іноземні інвестиції та кошти через проекти міжнародної технічної допомоги. Тому важливо дослідити питання механізму залучення коштів та досвід використання цих коштів в різних країнах.

III. Результати. Міжнародна технічна допомога – це допомога у придбанні знання та навичок у відповідних сферах діяльності, зазвичай в галузі економіки та управління.

Згідно з Указом Президента України «Про міжнародну технічну допомогу» (5 червня 1999 року) й Постановою № 153 Кабінету Міністрів України «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги» (15 лютого 2002 року), міжнародна технічна допомога – це ресурси, які

відповідно до міжнародних договорів України надаються донорами (державами, урядами іноземних держав, а також організаціями, установами, фондами, уповноваженими урядами іноземних держав, міжнародними організаціями, що надають міжнародну технічну допомогу Україні) на безоплатній основі Україні для здійснення програм, проектів міжнародної технічної допомоги з метою проведення реформ та реалізації програм соціально-економічного розвитку України.

Вона може залучатись у вигляді будь-якого майна, необхідного для забезпечення виконання завдань проектів (програм), яке ввозиться або набувається в Україні; робіт і послуг; прав інтелектуальної власності; фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті; інших ресурсів, не заборонених законодавством, у тому числі стипендій.

Грошові кошти, виділювані міжнародними економічними організаціями й окремими країнами в рамках МТД, не надходять безпосередньо в розпорядження приймаючої сторони, а направляються на оплату й організацію роботи відповідних фахівців-консультантів.

Для одержання міжнародної технічної допомоги потенційні реципієнти (визначені у програмі, проекті міжнародної технічної допомоги резиденти України, які одержують міжнародну технічну допомогу) подають запити до спеціально уповноваженого органу, який проводить експертизу запитів та за її результатами звертається до донорів з проханням прийняти рішення про фінансування програм, проектів міжнародної технічної допомоги.

Міжнародна технічна допомога має використовуватись лише для цілей, визначених у програмах, проектах міжнародної технічної допомоги. Контроль за реалізацією програм, проектів міжнародної технічної допомоги здійснюється спеціально уповноваженим органом [1].

Міжнародна технічна допомога Україні надається на підставі її міжнародних договорів. Починаючи з 1992 року договірно-правова база України з іншими країнами та міжнародними фінансовими організаціями склала близько 40 міжнародних угод з питань технічного та фінансового співробітництва для реалізації в Україні проектів міжнародної технічної допомоги.

Найбільшим донором для України в 90-і та на початку 2000-х років були Сполучені Штати Америки, однак з початку XXI століття це місце поступово займає Європейський Союз. Іншими

найбільшими донорами є Канада, Великобританія, ФРН, Нідерланди, Швеція, Швейцарія, Японія, Данія, Корея, ООН, Світовий банк, ЄБРР тощо.

Починаючи з 1992 року, зберігається тенденція до зростання загального обсягу міжнародної технічної допомоги: у 1999 році він становив 407,7 млн. доларів США, у 2000 році – 413,62 млн. доларів США, у 2001 році – близько 461 млн. доларів США.

Розміри фінансової підтримки, що надається Європейською Спільнотою, з 1991 року сягнули майже 2,8 мільярдів євро, а національні бюджети програм співпраці та допомоги Україні збільшилися втричі за останні роки – з 40 мільйонів євро у 2002 році до 138,6 мільйонів євро у 2008. Ці суми включають допомогу в рамках програми ТАСІС (зокрема, її національні, регіональні компонент, компоненти транскордонного співробітництва та ядерної безпеки), а також макрофінансову допомогу та підтримку в рамках тематичних бюджетних ліній, таких як Європейська ініціатива з демократії та прав людини, Міграція та надання притулку, Захист навколишнього середовища. Європейський Союз також робить щорічний внесок до Українського центру науки і технологій, чия робота присвячена непоширенню технологій, пов'язаних з розповсюдженням зброї масового знищення [1].

Позитивним прикладом використання коштів міжнародної допомоги для розвитку галузей господарювання, зокрема туризму можна вважати Польщу. Ставши повноправним членом Європейського Союзу, Польща перетворилася на значного отримувача фінансової допомоги з боку організації. Незважаючи на те, що Польща виплачувала щороку до бюджету ЄС кошти, які дорівнювали приблизно 1 % ВВП країни, вона отримувала щороку кошти, обсяг яких відповідав 1,8 % ВВП країни, тобто країна щороку отримувала з бюджету ЄС 4-5 млрд євро, а це приблизно відповідає доходам, які Польща має від туризму. При чому в найближчі роки допомога від ЄС має суттєво збільшитися й сягнути суми, еквівалентної 4 % ВВП країни.

Вступ Польщі до ЄС відкрив перед поляками більше можливостей з точки зору трудової міграції. Якщо в 2004 р. у країнах ЄС працювало приблизно 650 тис. громадян Польщі, то в 2007 р. вже близько 1 млн. Поляки здебільшого працювали у Німеччині, Великобританії, Ірландії, Голландії, Іспанії, Італії. У 2006 р. трудові

мігранти переказали в Польщу коштів майже на 3,5 млрд євро. Щоправда, трудова міграція загострила деякі інші проблеми, наприклад, дефіцит медичного персоналу в країні: щороку майже 5 % лікарів від'їжджали працювати за кордон.

Вищезгадані зміни в економіці країни надзвичайно позитивно відбилися на доходах країни та її мешканців. Так, доходна частина державного бюджету з 2004 по 2009 рік збільшилась більш ніж в два рази й сягнула 87,9 млрд євро. При цьому знизився дефіцит бюджету, який у 2009 р. дорівнював 1,8 % ВВП країни, тоді як у 2005 р. він становив 4,3 % ВВП. Зовнішня заборгованість країни залишилася на тому ж самому рівні (47 % ВВП).

Валовий внутрішній продукт на одного мешканця зріс у 2009 р. до 17989 дол. США, у 2004 р. він становив 12700 дол. США. Значно зросли доходи населення, наприклад, реальні доходи працівників промисловості країни зросли в 2007 р. порівняно з 2005 р., на 10,5 %. Не справилися прогнози євроскептиків щодо прискорення темпів інфляції після вступу Польщі до ЄС. У згаданий період вона коливалась від 1 % у 2006 р. до 2,5 % у 2007 р. і не була більшою ніж у 2000-2003 рр. Ще більш суттєво зросли реальні доходи населення у перерахунку на долари та євро завдяки зміцненню злотого. Якщо в 2005 р. за 1 євро давали 4,3 злотого, а за 1 долар 3,23 злотого (за офіційним курсом у середньому за рік), то в 2007 р. відповідно – 3,78 і 2,77 злотого. Завдяки цьому середньомісячна заробітна платня працівника промисловості в 2007 р. перетнула позначку в 1000 доларів.

У той же час країна вдало вирішувала одну з найбільш гострих соціальних проблем, яка постала перед Польщею на початку 90-х років ХХ ст. – проблему безробіття. Рівень безробіття зменшився з 20 % працездатного населення в 2004 р. до 9,8 % у 2009 р.[2]

В Україні реалізуються проекти технічної допомоги у наступних сферах: громадська сфера; безпека кордонів; поглиблення демократичних перетворень, формування інститутів розвинутого громадянського суспільства; підвищення рівня екології та соціально-економічна реабілітація забруднених регіонів; ядерна та радіаційна безпека; фінансовий сектор; освіта і наука; агропромисловість; промислове виробництво; законотворча сфера; діяльність ЗМІ; охорона здоров'я; енергетичний сектор; транспортна галузь.

Безсумнівно, впровадження проектів МТД допомагає вирішенню тих проблем, які Україна сьогодні не в змозі вирішити самостійно, зменшує навантаження на державний бюджет, сприяє створенню робочих місць. Україна отримує ресурси МТД з часів незалежності, обсяг якої, за різними підрахунками, сягає понад 9 мільярдів доларів США. У світлі глобальної економічної кризи та обмежених ресурсів МТД набуває ще більшої ваги.

Актуальність потреби вдосконалити систему управління МТД підсилюють міжнародні зобов'язання України, які набули чинності після того, як Україна у 2007 році приєдналася до Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги (Указ президента України від 19 квітня 2007 року №325).

В основі містяться такі принципи управління МТД:

- відповідальність країни-отримувача (Україна повинна мати національний документ розвитку з чіткими стратегічними пріоритетами)
- належне управління державними фінансами (необхідність приведення системи державних закупівель та управління державними фінансами у відповідність до широко визнаних міжнародних норм)
- узгодженість пріоритетів допомоги з пріоритетами національного розвитку України
- управління, орієнтоване на результат (потреба у розробці системи аналізу результатів впровадження проектів та їхньої відповідності до запланованих стратегічних напрямів.

Туристично-рекреаційну галузь проголошено стратегічним напрямом розвитку економіки цільової території Івано-Франківської області і вона є важливим чинником стабільного й динамічного збільшення надходжень до бюджету, істотного позитивного впливу на стан справ у багатьох галузях економіки.

На території Івано-Франківської області здійснюється реалізація туристичних проектів спільних з суміжними державами – членами ЄС. Зокрема, за 2011 рік біли реалізовані наступні проекти:

1. Проект “Гармонізація розвитку туризму в сільській місцевості Карпатського регіону” впроваджується з грудня 2010 р. Асоціацією економічного розвитку Івано-Франківщини (АЕРІФ).

Метою проекту є надання підтримки соціально-економічному розвитку сільських громад Карпатського Єврорегіону на основі здійснен-

ня ефективної і дієвої місцевої політики та активного розвитку й просування туризму у прикордонних регіонах України та Румунії.

Основні цілі:

1. Формування спільної політики в галузі туризму відповідно до практики ЄС через здійснення досліджень, розробку та впровадження Стратегії та ефективної маркетингової системи послуг туризму в прикордонній території.

2. Сприяння збереженню природної та культурної спадщини Карпатського Єврорегіону шляхом створення спільного туристичного продукту «Мальовничі Карпати».

3. Підвищення конкурентоспроможності сільських територій Карпатського Єврорегіону шляхом впровадження Карпатського туристичного паспорту.

4. Підвищення рівня навиків і знань фахівців туристичної індустрії шляхом проведення навчальної школи для власників сільських зелених садиб.

5. Розбудова спільного інформаційного та маркетингового простору та більш позитивного іміджу Карпатського Єврорегіону на регіональних та міжнародних ринках.

Термін впровадження: 24 місяці, з грудня 2010 року по грудень 2012 р.

Цільові групи проекту: сільські територіальні громади регіону, надавачі туристичних послуг у сільській місцевості; туристичні інформаційні центри; працівники туристичної сфери; органи державної влади та місцевого самоврядування; інституції громадянського суспільства; потенційні туристи.

Очікувані результати проекту: розвиток та маркетинг туристичних послуг українсько-румунських прикордонних територій регіону; шлютий українсько-румунський туристичний продукт «Мальовничі Сільські Карпати»; покращення конкурентоздатності Карпатського Єврорегіону та його імідж на ринку Європи; забезпечення зростання зайнятості населення в туристичній сфері; поліпшення інформаційного простору в сфері туризму Карпатського регіону.

2. Проект «Почни свій бізнес на селі. Позааграрна підприємницька діяльність задля добробуту українських селян (агротуризм)».

Проект Асоціації «Центр європейської співпраці» (Республіка Польща) розпочався у 2011 р. у рамках програми Міністерства закордонних справ Республіки Польща «Допомога для розвитку 2011» – Україна, і є продовженням та розширенням проектів заявника, які реалізувалися

у попередні роки, зокрема: «Знаємо, куди йдемо. Співпраця органів самоврядування у сфері розвитку Карпатської системи туристичної інформації (КСТІ)» (МСЗ РП).

Головна мета проекту: модернізація українського села та пристосування його до європейських стандартів у сфері позааграрної господарської діяльності (агротуризм). У довгостроковій перспективі ця мета слугуватиме покращенню якості життя сільських жителів. Завдяки інтенсифікації позааграрної господарської діяльності стане можливим пришвидшення економічного розвитку сільських територій, які сьогодні змушені долати значні проблеми економічного та соціального характеру. Завдання проекту:

1. Підтримка українського бізнес-середовища у сфері розповсюдження позааграрного підприємництва у сільських районах, а також застосування на українському ґрунті європейських моделей рішень, що стосуються поширення агротуристичного підприємництва.

2. Активізація вибраних українських місцевих громад задля покращення якості життя на селі шляхом запровадження місцевих програм розвитку агротуризму.

3. Поширення використання сучасних інструментів інформатики у сфері Туристичної Інформації з особливим урахуванням агротуризму.

4. Популяризація агротуризму як ефективного знаряддя активізації місцевих громад та підвищення якості життя сільських жителів.

В рамках проекту будуть проведені навчальні модулі в Івано-Франківській області; організовано навчальні візити у Польщу; передбачено розвиток Інтернет-порталу Карпатської системи туристичної інформації.

Результати:

1. Навчання підприємців-початківців у сфері агротуризму та представників установ бізнес-середовища – завдяки чому учасники здобудуть компетентність та вміння планувати і вести власну агротуристичну діяльність, натомість представники установ бізнес-середовища - досвід та вміння самостійно підтримувати підприємців, котрі займаються агротуризмом;

2. Навчання підприємців, котрі вже працюють у сфері агротуризму, а також представників ТПЦ – завдяки чому учасники здобудуть компетентність та вміння використовувати інструменти інформатики для підвищення дохідності агротуристичної діяльності, досвід співпраці і підтримки підприємців, котрі займаються агротуризмом;

3. Передача українським тренерам досвіду та вміння самостійно проводити подібні заняття у майбутньому із використанням європейських зразків розвитку агротуризму;

4. Підготовка навчальних матеріалів, які становитимуть основу публікації під робочою назвою «10 кроків до започаткування власного агротуристичного бізнесу»;

5. Налагодження контактів із польськими агротуристичними господарствами, галузевими асоціаціями, центрами сільськогосподарського консультування та іншими установами бізнес-середовища, а також з установами, які управляють системами туристичної інформації;

6. Розвиток Інтернет-порталу Карпатської системи туристичної інформації (КСТІ) – моделі електронного інструменту, що підтримує розвиток агротуризму;

7. Видання підручника на тему планування та ведення власного агротуристичного господарства (українською мовою).

Проект впроваджується у співпраці із Регіональним фондом підтримки підприємництва по Івано-Франківській області [3]

IV. Висновки. Таким чином, світовий досвід свідчить про ефективність проектів міжнародної технічної допомоги для розвитку різних галузей господарювання. Збільшення участі в міжнародних проектах дасть нашій країні та її

регіонам підґрунтя динамічного розвитку економіки, створить умови підвищення якості і ефективності зовнішньоекономічних зв'язків держави, підвищить ефективність використання її потенціалу, поліпшить соціально-економічне становище в регіонах, створить умови для підвищення конкурентоспроможності національного виробника.

Оскільки стратегічним напрямком розвитку Івано-Франківської області є туризм, необхідно збільшити участь цієї галузі в проектах міжнародної технічної допомоги, а також підвищити ефективність вже існуючих програм і договорів.

1. Eufunds.in.ua. Мережа експертів у сфері розробки та менеджменту євроінтеграційних проектів. – Режим доступу: <http://www.eufunds.in.ua/istoriya-tehnichnoji-dopomohy/sutnist-ta-formy-mizhnarodnoji-tehnichnoji-dopomohy>.

2. Фінансові наслідки вступу Польщі до ЄС (аналітична робота). – Режим доступу: sesia.in.ua/archives/2083.

3. Регіональний фонд підтримки підприємництва в Івано-Франківській області. – Режим доступу: www.rfpp.if.ua.

The article deals with the problem of finding an effective mechanism for social and economic development of Ukraine's regions and using international technical assistance projects. Considered and analysed experience of using projects in Ukraine and abroad.

УДК 643.645:332.1

Ковтун М. В.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ ЖИТЛА УКРАЇНИ

У статті наведено характеристику сучасного стану ринку житла України. Подані результати порівняльної оцінки показників розвитку ринку житла у розрізі регіонів за 2009-2011 рр. надають інформаційну базу для прийняття управлінських рішень.

Ключові слова: регіональний ринок, опосередкована вартість спорудження, ціна на житло, забезпеченість житлом, доступність житла.

I. Вступ. Ефективний розвиток ринку житла не лише сприяє злагожденій роботі механізмів інвестування, заощадження, фінансування, кредитування, оподатковування, але й є запорукою добробуту населення та покращен-

ня соціального клімату країни в цілому. В сучасних економічних умовах забезпечення населення житлом є одним з пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку України. Так останнім часом держава все більше уваги приділяє: удосконаленню законодавчої бази, що регулює ринок житла; питанню забезпечення населення житлом, реалізуючи державні програми по сприянню роботи будівельної галузі шляхом кредитування та інвестування будівництва житла, а також часткової компенсації відсотків за кредитами або вартості житла для населення тощо. В значній мірі ці та інші заходи по формуванню нової житлової політики з боку держави спричинені антикризовими заходами, про що свідчить їх активне впровадження починаючи з 2009 року.